

**ESZAK-KELETI KÖZSÉGI
BIVATAL ÉS NYOMDA**
21-1-Kolozsvár, St. Baron
A. Pop, (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Sr. N. Sz. — 558
A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
benekézve kéziratokat nem
dunk vissza.

WKELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Romániában
Egész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaud-
s és vidéken is 4 lej
társasban — 5—
Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 30—
Egy szám — 1-50

1924 október 2 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár ★ VII. évfolyam ★ 222. szám

5685. Tisri 3

Tagadás, mely állít

Pár nappal ezelőtt szenzációs nyilatkozat látott napvilágot. O. omolu, a Banca Nationala vezérigazgatója volt olyan bátor, hogy a min- derható pénzügyminiszter konok felfogása el- lenére a külföldi tőke szükségességét, mint Románia gazdasági konszolidációjának egyetlen lehetőségét állította be és rámutatott arra, hogy az idegen tőke szerepe Románia gazdasági életében remehogy káros hatásokat idézne elő, hanem éppen ellenkezőleg: enélkül az ország fejlesztve rohan a teljes gazdasági romlás felé. A bankkormányzó, mikor ezt a kijelentést tette, feltétlenül őszinteségének engedett és legjobb érzelmei szótaltatta meg. Nem valószínű, hogy Oromolu dezavválni igyekezett volna Bratiannu Vintilát, de sőt inkább minden jel arra vall, hogy a bankkormányzó nyilatkozata tényleg tak- tikai fogás volt csak, amely végeredményben a Canossát járó pénzügyminiszter lekiismereté- nek megszólalása volt, akinek ma még nincs meg az erkölcsi ereje ahhoz, hogy régi téve- déseit, melyeket az ország oly súlyosan fizetett meg, saját maga ismerje be.

A bankkormányzó kijelentésének súlyából mit sem von le az a mai bukaresti híradás, mely demantálni igyekezik Oromolu őszinte- ségi rohamát és jónak látja kihangsúlyozni, hogy Oromolu és Bratiannu Vintila között tu- lajdonképpen nincsnek elvi ellentétek. Aki já- ratos a politika, különösen pedig a romániai politikások hullisszamögötti játékaiban, az min- den bizonnyal kellő értékre tudja lecsalítani a bankkormányzó demantálásának értékét és könnyen megállapíthatja, hogy Oromolu ar fogadkozása a leghangosabb igenlés tulajdon- képen. Régi jó latin mondás az, hogy a hall- gatók igen sokszor beleegyezést jelent; százo- rosan inkább beleegyezést jelent az, ha valaki az egyszer kimondott igent bizonyos elenged- hetetlen szemfényvesztések kedvéért nemmel cseréli fel.

A bankkormányzó és pénzügyminiszter szelid kecséskodása mögött tulajdonképpen vehemens akarat húzódik meg, melynek immár legfőbb vágya: a külföldi kölcsön megszerzése Románia számára. Kissé merész hasonlatnak látszik, de valójában az az igazság, hogy Bratiannu Vintila csak azért foglalt el a külföldi kölcsönnel szem- ben passzív álláspontot, mert az immár ennek irányában heves szerelmre gyulladt pénzü- gyminiszternek az imádott szerelmi tárgy semmiféle biztató ígéretet nem tett e vágyak betöltésére. A külföldi kölcsön nem azért várta magára, mert Bratiannu Vintila úgy akarja, hanem éppen azért, mert Bratiannu Vintila eddig mindent megtett arra nézve, hogy a külföldi tőke ne nagyon törje magát a pénzü- gyminiszter ur kegyelért. A külföld nagyon jól tudja, hogy Románia dugszagdag nyers- anyag területei, nagy fejlődésre hivatott ipari szervezetei a külföldi kölcsön által nagystílú lendületre kapnának, ha az anyaguk mellett adva volnának azok az erkölcsi feltételek is, melyeknek keretében egyedül képzelték el a zavartalan termelés és ipari felvirágzás. A külföldi tőke bizalmának megnyerésére egyik leg- elengedhetetlenebb kellék az, hogy a beföld bizalma álljon vissza a kormányzattal szemben és teljesíthessenek mindenképp azok a fel- feltételek, melyek egy normális gazdasági élet, egy szociális élelátással felépített társadalmi rend megalapozásához szükségesek.

Mi, akik annyiszor és oly elkátlans bizonyi- tékokkal megámsztva hirdettük a külföldi kölcsön szükségességét, a bankkormányzó ur nyilatkozatát és az azt még jobban megerősítő demantáló nyilatkozatot optimisztikusan ítéljük meg. Mi abban a disszonánsnak látszó össz-

hangból, mely a bankkormányzó és a pénzügy- miniszter között van, a jövő zenéjét halljuk és érezzük ki; a gazdasági törvényszerűségek diadalát sántító elemeket, tobzódó pártpoli- tika felett. Bratiannu Vintila kétségtelenül nagy ur, de annyi ereje neki sincs, hogy sz ele- mentáris szükségletek parancsa előtt kitérhes- sen. Mirel vihszorosabban, mirel ellentmondást nem tűrőbben folozódnak az ország gazdasági reorganizálását sürgető katasztrófák, annál job-

ban és gyorsabban közeledünk ahhoz az idő- ponthoz, amikor Bratiannu Vintila szerepet oser- rel Oromoluvál és ő maga is elég erőnek fogja érezni magát arra, hogy a külföldi kölcsön szükségességét minden kerteles nélkül bevalja. Eme őszinteségi lehetőség előtt azonban még sok tennivaló van a kormányznak. A tevé- kenység tartalmát és lényegét két rövid szóban foglalhatjuk össze; e két rövid szó így hang- zik: „belső konszolidáció”.

Ujabb fajvédő-puccstól tartanak Münchenben

Hitler kiszabadulása napjára tervezik akciójukat a bajor nacionalisták.

A kormány rendszabályai

(München, október 1. Az Uj Kelet tudósítójá- tól.) Mint ismeretes, a tavaly novemberi államcsíny miatt ötvi várfogságra ítélt Hitler Adolf puce- vezér amnesztiát kapott és a napokban kiszabadul. Ebből az alkalmatból a müncheni védőrséget és a karhatalmi szerveket készenlébe helyezték, mert a hatóságok attól tartanak, hogy a fajvédők zaver-

gásokat fognak rendezni. A miniszterelnök kije- lentése szerint a kormány minden eszközzel meg- akadályozza, hogy Hitler szabadonbocsátásakor meg- ne ismétlődjenek a tavaly novemberi események. A bajor kormánynak állítólag bizonyítékai vannak arról, hogy Hitler a fogságból is titokban irányi- totta a nacionalisták szervezkedését.

Minisztertanács előtt a szolnoki ítélet

Tömeges fegyelmi eljárások indulnak. Pesthy Pál igazságügyminiszter nyilatkozata. Tiltako- kozásra készül a bírói kar

(Cluj-Kolozsvár, október 1. Az Uj Kelet tudó- sítójától.) Az a budapesti távirat, amely Ra- kovszky Iván magyar belügyminiszter közeli lemondásáról adott hírt, korainak bizonyult. Tény azonban, hogy a csongrádi bombamerény- let ügyében hozott szolnoki ítélet teljesen fel- kavarta a magyar közvéleményt és komoly politikai válságot idézett elő. A külföldi sajtó is elítélően ír a vádlottak felmentéséről. Az ítélet szerintük a magyar bíróság pártosságát bizonyítja, amit legjobban igazol az, hogy a felmentettek tiszteltetésre adott banketten az ébredők bizalmukat fejezték ki a bíróság iránt. Kinos feltűnést keltett az is, hogy

a vizsgálatot vezető hatósági közegek ellen többrendbeli fegyelmet indítottak,

amiért állítólag veréssel vallatták a vádlottakat. Fokozódott a benyodalom Rakovszky bel- ügyminiszter nyilatkozatával, amelyben jófor- mánt dezavválta a bíróságot, amely nem vette figyelembe az ügyben szereplő hatósági köze- gek eskü alatt megerősített megállapításait és ezzel aláasta a közrendészeti hatóságok tekin- telyét. Ugron Gábor ezért meg is támadta a belügyminisztert, akinek semmiere sem volt joga egy folyamatban lévő ügyben kritikát gyakorolni a bírói eljárás fölött. A képviselő általán elítéli a hatóságok egymás közötti civa- kodását és az egész ügyből

egyetlen fontos momentumként azt emeli ki, hogy a csongrádi bombamerénylet tettesei nem kerültek meg.

Rakovszky belügyminiszter a félhivatalos „8 Oraí Ujság”-ban ujabb nyilatkozatot tett közzé, melyben korigálja minapi nyilatkozatát. Beismeri, hogy az ítéletet nem lehet kritizálni, de a bírósági eljárás egyes fázisait, vagy az ítélet indokolásában mutatkozó esetleges jelen- ségek szövé tehetők. Eppen ezért egy minisz- tertől, akinek az ország közügyeinek valamelyik ágazatáért viselnie kell a felelősséget, még ke- vésbé lehet elvitatni azt a jogot, hogy a re- szertjét érintő kérdésekben szövé ne tegye a bíróság eljárását, ha ezt szükségesnek találja.

A tegnapi minisztertanács

hosszasan foglalkozott a csongrádi bombapör- ben hozott ítélet körül támadt bonyodalmak- kal és megállapította, hogy az ügyész felebe- zése miatt a szolnoki ítélet még felőbbfoku bírói ítékezés alatt áll és ezért az ügy végle-

ges befejezését a bíróság iránti bizalommal és megnyugvással kell bevárni. A honvédelmi mi- niszter írásbeli panaszt emelt az igazságügy- ternél amiatt, hogy a csendőrközegekkel mélt- tatlanul jártak el a tárgyalás alatt. Mihelyt a közrendészeti tisztviselők ellen tervezett vizsgá- latot lefolytatják,

az igazságügyminiszter is vizsgálatot fog indítani a maga alantasai ellen,

ha szükségét fogja látni. Előbb azonban a pa- naszok alapján meg fogja vizsgálni a szolnoki tárgyalás menetét és ha azokból valóban kide- rül, hogy a csendőrtanukat méltánytalanul ke- zelték, az igazságügyminisztérium megtzezi a törvényes lépéseket.

A minisztertanács határozta alapján illetékes helyen azt a kijelentést tették, hogy az ügyben teljes a megegyezés és szó sincs válságról. Az igazságügyminiszter kijelentette a lapoknak, hogy a bevezetendő vizsgálatot az illetékes ítélőtábla elnöke fogja lefolytatni. Kategoriku- san megcáfolja azokat a híreket, hogy meg akarják változtatni a bírói szervezetet. A tet- tesek utáni nyomozást tovább folytatják.

Pesthy Pál még azt is mondotta, hogy ő szabad folyást enged a vizsgálatnak a csongrádi ügyben.

Azt kell kideríteni, hogy történt-e perrend- ellenes cselekmény, vagy nyilatkozat a főtár- gyaláson. A közvéleménynek nem szabad elfe- lejtienie, hogy egyelőre csak elsőfoku ítéletről van szó. A tábla főtáblájára majd a pör során felmerült tárgyi bizonyítékokat és egyéb kö- rülményeket és csak azután fog végleges íté- letet mondani.

A „Magyar Hírlap” arról értesül, hogy a bírák körében mozgalom indult meg annak érdekében, hogy a bírák és ügyészek országos egyesületét rendkívüli közgyűlésre hívják össze. A közgyűlés tiltakozni fog mindennemű intéz- kedés ellen, amely a bírói függetlenséget gyengítheti.

— Jarúsbán törvénybe iktatják a Vadul Commercialt. Bukarestből jelentik: A buka- resti Romániai Kereskedők és Iparosok Szin- dikátusának küldöttsége kereste fel Tanorel Constantinescu kereskedelmi minisztert, akinek a Vadul Commercial törvénybeiktatását köve- telte. A miniszter megígérte, hogy a Vadul Commercialt januárban a parlament elé terjeszti.

A kolozsvári tábla felemelte a gyilkos loneai falusi jegyző büntetését

(Cluj-Kolozsvár, október 1. Az *Uj Kelet tudósítójától*.) A kolozsvári ítélőtábla tárgyalótermében tegnap egy jómagánlénú, fekete sportruhába öltözött 27—28 év körüli fiatalember tifa vádlottak padján. Az elnök gépiesen vet egy pillantást a vádlottra, aztán kezébe veszi a dévai ügyészség vádiratát és az ottani törvényszék ítéletét, melyből monoton hangon olvasni kezd.

A vádirat szerint Preda Livius, aki a Déva melletti Lonea községben mint jegyző vezette a község elöljárósági irodáját, a múlt év október 12-én egy éles tőrrel szíven szúrta a falu bíráját, aki a seülés után holtan került el a földön. A dévai törvényszék előtt kihallgatott tanúk azt igazolják, hogy a községi jegyző és családja már évek óta ellenséges viszonyban állottak a bíróval. A karagások a haragtartásban annyira mentek, hogy a jegyző és a bíró hivatalos ügyekben is csak mások közvetítésével érintkeztek egymással. A gyilkosság napján Preda Livius betért az egyik korcsmába, ahol néhány pohár konyakot és bort ivott meg és onnan távozva egy másik korcsmába tért be.

A korcsmában a jegyző összetalálkozott régi haragosaival, a bíróval, akit előbb ellenséges pillantásokkal mért végig, majd hirtelen megváltoztatta magatartását, barátságosan invitálta meg egy pohár borra. A bíró, aki már két éve nem állott szóba a jegyzővel, természetesen visszautasította a meghívást és a korcsmából távozni készült.

A jegyző, aki az elfogyasztott italtól nem volt egészen beszámítható állapotban, sértésnek minősítette a visszautasítást és egy hirtelen mozdulattal a zsebéből éles tőrt rántott elő, melyet markolatig dőlt a községi bíró szívébe. A tőr a szívet keresztül szúrta, úgy hogy a bíró a seülés által ejtett sérülésbe rögtön belehalt.

A dévai törvényszék a székfőtök meghallgatása után, akik úgy nyilatkoztak, hogy a vádlott a gyilkosság elkövetésekor nem volt teljesen beszámítható, hosta meg ítéletét és enyhítő körülmények alapján Preda Livius *ötletl* börtönbüntetésre ítélte. Az ítélet ellen az ügyész súlyosbításért, a vádlott pedig enyhítésért felbbszét jelentett be.

Igy került az ügy a kolozsvári tábla elé, amely ma tárgyalta a felebbbítési ügyet. A táblai elnök a vádirat felolvasása után Preda Liviusot megkérdezte, hogy tud-e mentségére valamit felhozni.

— Nincs semmi más mentségem, — felelte Preda — csak az, hogy a tett elkövetésekor tel-

jesen részeg állapotban voltam, ezért kérem büntetésem leszállítását.

Tanács! dr. táblai ügyész a felebbbíteli tárgyaláson fantartotta a dévai ügyészség vádjait és a dévai törvényszék által kiszabott büntetés felemelését kérte.

Ezután a vádlott védője, dr. Cepescu két óras védőbeszédében elmondta, hogy az egyik klinikai orvos kísérlete szerint a vádlott, akinek az orvos száz gram konyakot adott be, az ital hatása alatt valóságban dühöngeni kezdett és mindenkit megölésére fenyegetett. A gyilkosság napján, a tanúk állítása szerint, a vádlott által elfogyasztott konyak mennyisége is megütötte a száz gramot és így a vádlott nem lehetett beszámítható állapotban. És

ezért kéri a büntetés leszállítását.

A táblai főügyész az ügyvéd érveléseire hifajtetve, hogy Preda Livius a tett elkövetésekor teljesen beszámítható állapotban volt, mert a gyilkosságot olyan körülmények között követte el, amilyenre beragott állapotban lévő ember képtelen lett volna. Ezért kéri a tanács tagjait, hogy a büntetés az érvényben lévő törvények alapján emeljük fel.

A táblai tanács tagjai hosszas tanácskozás után hirdették ki az ítéletet, amelyben megváltoztatták a dévai törvényszék határozatát és a vádlott börtönbüntetését fegyházra, az éveket pedig ötörről nyolcra emelték fel. Az ítélet ellen a vádlott és védője a semmitűzéshez felebbsztek.

Az UGIR delegátusai a pénzhiány onyhítéséről tárgyaltak a pénzügyminiszterrel

A miniszter magáévá tette az UGIR javaslatát

(Bucuresti-Bukarest, október 1. Az *Uj Kelet tudósítójától*.) Pár nappal ezelőtt az UGIR tagjainak alakult bizottság kereste fel Bratianu Vintila pénzügyminisztert. A küldöttség a mind katasztrófa-lisabbá váló pénzhiány onyhítésre konkrét javaslatot terjesztett a pénzügyminiszter elé. A javaslat konkrétuma az, hogy a Banca Nationala az iparvállalatok pénzügyi szükségleteinek fedezésére bocsásson ki egy hárommilliárdos emissziót. Hogy a lej értéke az emisszió következtében ne csökkenjen, a

belföldi ipar hajlandó a hárommilliárdnak megfelelő teljes aranyfedezettel bocsátani a pénzügyminiszter rendelkezésére. Aranyfedezettel esetleg az ingatlanok betáblázása szolgálna, de az ipar hajlandó a helyes forma megválasztását a pénzügyminiszterre rábízni. Mint jelentik, a pénzügyminiszter a javaslatot magáévá tette. A javaslat realizálásának módjaitra vonatkozólag a pénzügyminiszter részletes megbeszéléseket folytatott az UGIR vezetőségével.

Románia álláspontja győzött Genfben

Teljes a megegyezés a döntőbíráskodás kérdésében

(Genf, október 1. Az *Uj Kelet tudósítójától*.) A népszövetségi tárgyalások kielégítően haladnak előre. Már a nemzetközi törvényszék bírónak és alkalmazottainak fizetéséről tárgyalnak. Megállapították, hogy cimetes bírónak tízezer, jegyzőnek tízezer hollandi forint fizetése és megfelelő nyugdíja lesz. Ezenkívül azonban igen fontos megállapodáshoz jutottak az utóbbi napok tárgyalásai: Adatsi japán követ hozzájárult a népszövetség által tervezett jegyzőkönyvek szövegéhez és kijelentette, hogy Japán a népszövetség határozatait elfogadja. Ezután a francia kiküldött, Loucheur előfala meg, hogy Japán módosító javaslatát egy bizonyos nagyhatalom (Amerika) ellen irányult volna.

Az angol és török delegátusok megegyeztek, hogy a Mosszul-kérdést háromtagú népszövetségi küldöttség vizsgálja meg a helyszínen. Mindkét delegáció tünepélyes deklarációt tett,

mely szerint a lausannei békészerződés határozatát respektálni fogják, míg a kiküldendő bizottság döntését maghozza, amelyet mindkét fél kötelezőnek elismer.

Páris, október 1. A francia minisztertanács felhatalmazta a genfi francia delegációt, hogy a döntőbíráskodás jegyzőkönyvet aláírja, azonban azzal a fentartással, hogy, ha a lausannei konferencia megtartása késik, a döntőbíráskodási rendszer életbeléptetése is halasztást szenved ezáltal.

Bukarest, október 1. A népszövetségnek a döntőbíráskodás ügyében hozott határozatával foglalkozva a „Vitornul” megállapítja, hogy a népszövetség Románia álláspontját tette magáévá, mely szerint a békészerződések és a jelenlegi határok nem tehetőek döntőbíráskodás tárgyává. A román álláspont győzelme Titulescu erdélyi állásfoglalásának köszönhető.

Jeremiás próféta

Irta dr. M. Lazarus

A fordító megjegyzése: Olvassátok a bűnbánat napjain!

Jeremiás próféta tragikus lélek, igazi tragikus hős, e szónak fenséges értelmében. Talán a legtragikusabb jellem valamennyi között, kik szerepet játszottak az emberi élet színpadán.

Tragikumának értelmét nem merítik ki a fájdalom és kínok, amelyekből oly nagy mértékben kivette a részét; hiszen tudott dolog, hogy élete a szenvedéseknek és csapásoknak hosszú láncora volt. Az igazi tragikum azonban azokban a szenvedésekben nyilvánkozik meg, amelyeket valaki önként vállal egy eszme érdekében; egy olyan eszme érdekében, amelyért küzd és harcol, valahányszor összeütközésbe kerül más eszmékkel. Két ellentétben álló eszmének a harca szükségszerűen az egyiknek a bukásához vezet és aki az ilyen küzdelemben elbukik, azt tragikus hősnak nevezzük. Jeremiás prófétánál ugy találjuk, hogy az eszmék harca saját lelkében megy végbe, két ellentétes gondolat küzd benne egymással és e belső harc szenvedései elkísérik egész életét át. Ez a tragikumnak a legmagasabb fok.

Jeremiás próféta szívét végtelen jóság tölti el és életorsa mégis oly szörnyen moosho, hogy elviseléséhez alig elegendő egy embernek ereje. Szenved. Sokat szenved. Egész életét át végtelenül sokat szenved. Jónál is többet szenved, mert szenvedési keményebbek amaznál. Jób csak a maga és háza népe szenvedéseit viseli, de Jeremiás próféta népének szenvedéseit ellát, népének keserves sorsát, amelyet gyors iramban lát közeledni. Egy egész emberöltővel előbb hirdeti népének: El fogtok pusztulni! A királyság megdőlni és az ország elvész, mert hiu emberi erőre épült fel és nem az igazság és erkölcs Istenére.

Ezt a borzalmas gondolatot hordja magában kötelességszerűen éveken át. Népének többi fia nem is sejti a pusztulást, egészen az utolsó napig, amidőn már a küszöbön volt a szerencsétlenség. Jeremiás próféta azonban lelke mélyén sejtette és érezte egy nemzedékkel előbb a népre váró gyalázatot. Nyitott szemmel látta a borzasztó megáldást és ríkió színekket esztelte ismételt és ismételt a bekövetkezőket.

De nem is ez volt az, ami őt végképp elkeserítte, hanem az a tudat, hogy népet saját bűnei viszik végromlásba: *וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּהִנָּה וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּהִנָּה*

Oh mily rettenetes a kép, amit Jeremiás próféta az általános pusztulásról festet! Félve még nem hallja a harci riadót, de megérzi lelkében és viharzó lelke zarában agyát szétveti e gondolat: „*Es mindez bűneid miatt! Gonosz utad, vétkes tetteid okozták ezt! Igen, a te gonoszúgod, mely szíved gyökeréig éri! Oh mint viharzik bensőm! Oh mint reszketnek szívem kamarái! Nem tudok hallgatni, mert sófár hangját hallja lelkem, riadót vészre, háborúra!*” Romlás, pusztulás egymást követi és kifosztva lesz az ország, kifosztva sátraim is szégyegetől. Vajon meddig látom még a harci zászlót, meddig hallok a sófár hangját? Bizony, botor volt népem, mert nem hallgattam rád; valamennyien ostobák és nem bölcsök ök, csak rosszra van eszük, de jót tenni nem tudnak. És láttam az országot, merő pusztaság volt; és feléstem az égbe, de homály fedte azt is. Láttam a hegyeket, amint megremegek és a völgyeket, amint vonsglottak. És láttam: ember nem volt sehol, mert az ég madarai is tova repültek. És láttam a Karmelt, amint pusztaság lett és mint omlottak le városai...” Jer. IV. 18.26.

Népe bűnének tudata súlyos teherként nehezedik szívére. E teher meggörnyesztí és nem tud szabadulni tőle.

Erkölcsi felháborodása még azt sem engedi

meg, hogy részvétel érezzen népével; egyesek lelke megtitja, hogy imádkozzon érte.

„Mert így szól az Örökkévaló: Ne menj a koromába, ne gyászold ézet és ne sajnálkozz feletted, mert megvontam a népdől békét, szeretetemet, könyörületességemet.” (XVI. 5.) „*És ne imádkozz e népről, ne könyörögi érték, ne ostromolj engem, mert nem foglak meghallgatni.*” (VII. 16.) „*Sőt, ha maga Mózes és Sámuel könyörögnének érte, akkor sem hajolna a nép felé szívem. Küldd el őket, távozzanak!*” (XV. 1.)

Oh mily borzasztó gondolat, mily szörnyűsége parancs ez: *ne imádkozz értük!* Szíve telve imával; minden vágya, igyekezete, hogy Isten jóindulatát megnyerje szeretett népe számára és ime az igazság, a népre kirótt ítélet felismerése eltítja őt a népről való imádkozástól, mert népe telítve volt bűnökkel.

És népének végzete oly kemény, oly súlyos teherként nehezedik szívére, hogy haragja sokszor tulszókra ragadja. De ez a tulajdonsága is mennyire emberi, mennyire természetes, amidőn így kiált fel Isten hűségese emberek: „*Járjátok be Jerusalaum utcáit, nézzetek körül és ismerjétek meg. És ha találtok utcáiban egyetlen embert is, ki igazság szerint cselekedne és hűséget kerame, én megbocsátok a városnak.*” (V. 1.) Hát nem volt-e a Jeruzsálemben élők között Baruch ben Neriah, hűségese tanítványa, barátja és jobb keze? És Achikam, Sifának fia, ez a nemes lélek, hisz ő is ott volt jobbra mellett, hogy megmentse életét a papok, a hamis próféták, a nép kezéből, akik mind-mind ráfáradtak, amint írva vagyon: „*De Achikam, Sifá fia megöltam azta Jeremiást és nem engedte, hogy a nép kezére adassék, amely megölte.*” (XXVI. 24.) És valószínű, hogy az istenféloknek nagyobb gyűlölete sem hiányzott, akik kitartottak mellette és hallgatak szavára.

(Folyt. köv.)

Impressziók az új Paleszínából

Irta dr. Pollák Sándor

Ha egybefogó mottót akarnék a Szentföldön szedett impresszióimból a dolgozók, néklitzők és líkesszők lelki életéből, keresve sem találnék találozhat, mint azt, amit egy Erdélyből Paleszínába származott chaluca mondott a Garizim sziklatömbjei mellett. Itt utaztunk székere dr. Weissburg Chaimmal és a kint élő Török mérnökökkel. A sziklák kopárságát hirdelen dus vegetáció, pompás, gondozott liget szakitja meg. Megállottunk és a csodálkozás ábitata: zchoz nem engedett. Az erdélyi chaluca megszólalt:

— Ebben nekem is részem van. Robbantottam, ástam, földet hordtam ide, hogy megmunkassuk, mit lehet hifakészteni a sziklából!

Ez a büszkeség, a munka önrzete adja Paleszína mai atmoszféráját. Amerre jártunk, köves és szikladt talajon, vagy olyan helyeken, ahol zsidó akarat és szívósság a maga természeténél fogva hozta, mindenütt érezük a zsidó ifjuságnak boldog büszkeségét, hogy munkájukkal a zsidó nemzet ügyét szolgálhatják.

Migdal csodája

A Kineret-tó mellett elterülő Migdal-ban látam legelőször a munka csodáját. Dus pálmálgit, narancserdő, egy-egy fán három-négyszáz gyönyörű gyümölcs, mandulafák, datolyafalgetek. Sehol dudva, vagy föléleges fűszál, tisztaság és rend, új banán-ültetvények. A vastagtörzű bambusz is megterem itt, mely naponta huszonöt-harminc centimétert nő. Dus cserékben nagyzerű kukorica, erdőn már a második termés.

Jellemző az itten való lehetőségekre: Migdal mellett lehet venni földet, dunamját 4—5 fontjával ha teljesen megmunkálatalan. Nyolc-tíz fontjával, ha megvsn törve a bumusz és ötven-hatvan font, ha kész ültetvények virulnak rajta.

Nem régen, 1910 ben alapították moszkvai zsidó kapitalisták. Azóta Amerikában megsgadogott zsidók jöttek ide, tőkájukat befektették és chaluca segítségével a kopár földet paradicsomi helyre változtatták. Októberi öntözés, új narancsfajhokkal való kísérletezés (most manderinnal próbálkoznak), állandó javítások Migdal a fejlődőre legalakmasabb kolóniák egyikevé avatják.

A közös munka telepei

Innen a közös munka végtelenül egyszerű és igénytelen és a boldogság tiszta és nemes kolóniájára jutottunk: *Doganába*.

A Nemzeti Alap földjén 1908 ben alapították. Aik termelnek és dolgoznak rajta, akik a hozadékából élnek és gyermekeiket nevelik, egymásért küzdenek a bibliai szocializmus igaz emberiségének szellemében.

Bejöttünk a kolóniára, ahol egy szép, mosolyos fiatal asszonyt találunk, munkaruhában. Minthogy a többiek hint voltak a mezőn, ő kahaluzott bennünket.

Megmutatta a közös étkeszt, a közös női hálótermet, a férfiak közös hálólhelyiségét. Itt a letűgönyözött szobában az egyik lépcsőn majdnem belebotlottunk egy emberbe. Az a chavér aludt itt a hős köveken, aki az elmúlt éjjel örködött a farm fölött.

Innen az asszony bevezetett a közös gyermekszobába. A kolónisták apró gyerekei fektettek itt egyáltalán bölcsőkben, a legyek miatt fátýollal lefedve. Egy chaluca ügyelt rájuk, mellett az anyák hint a földiken dolgoztak.

Ezután megmutatta saját „lakosztályát”. Minden kutorzata egy vasgőz, egy egészen primitív divány, faragatlan deszkából örszetkolt szettal, primitív szekrény és könyvtárvány, rajta könyvek.

Beszélgetni kezdünk:

— Vannak e külön igényeik itt maguknak?

— Nem tudunk mire alkalmazni ezeket a külön igényeket. Nálunk minden szükségleti cikk közös, minden jövedelem közös és főleg arra szolgál, hogy kolóniánk fejlődjön, de nem kevésbé arra is, hogy közöttünk az igaz testvéri szellemet istápolják.

— Ha szükségét éri egy új könyv elolvasásának, nem szeresheti be mint sajátját?

— Nem. Ha ilyen kívánságaim vannak, akkor — amennyiben még van rá — a közös könyvtárnak megkeremik. Ha meg akarok nézni egy opraelőadást Jeruzsálemben, akkor erre módot adhat a közöség, amelynek ehhez való hozzájárulását azonban csak akkor kérem, ha ezzel nem érintem társaim érdekeit. Lelkiellenség is le ne, ha az 5 vezetőkecs munkájuk eredményén mások szórakozhatnak.

A telep egyébként mintakolónia. Tejjaszadás-

guk európai nivóju, termékeiket Tiberiába szállításig, Irigyelni kell ezeket az embereket, a multságuk, az önrzetük és megelégedettségük miatt.

Hasonló tendenciákön alapul a N. z. iet mellett Chitlin kvuca is, azzal a különbséggel, hogy a munkaközösségnek e telepen csupa mizrachista él. Itt több erdélyi zsidó fiú is dolgozik. Munka után ima és tanulm a templomban, amely a bet hamidres céljait is szolgálja.

Aki nem talál örökös

Merchavja az erdélyi kolónia közelében van. A helységben kis vendéglő, egy Oroszországból idejutott özvegy. Az ura nemrég halt meg, gyermektelen, egy cseléddel látja el az üzletet, a kertet és kis földjét.

Panaszkodik.

— Egy testvérlányom van Tel-Joszeftben. Hivom,

Oromolu bankkormányzó megmagyarázza nyilatkozatát

A külföldi tőke nem azért nem jön, mert Bratianu nem akarja, hanem Bratianu azért nem akarja, mert a külföldi tőke nem jön. Október tizenötödikén megnyílik az ősi ülészek. A „Viitorul” felsoroja a kormány érdemeit

(Bucuresti-Bukarest, október 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kormány tagjai előkészítleteket tesznek a parlament október 15-iki megnyitására. Az ülészekön benyújtandó törvényjavaslatokat sürgősen elkészítik. Áll ez első sorban a költségvetésre, amelyet a kormány november végéig tett alá akar hozni, mivel Bratianu Vintila pénzügyminiszter akkor külföldre utszik a szövetségesek jóvátételi és egymásközi adósságainak rendezésére tartandó konferenciára.

A miniszterelnök Karlsbadtól nem sokára visszatér és elnöklételével október 10—15. között több minisztertanács lesz, amelyet a költségvetéssel, a betérjészetet törvényjavaslatokkal foglalkozni és a trónbeszédet is megállapítják.

Oromolu, a Banca Nationala kormányzója ma értekezletet tartott a bank igazgatóival, asután a pénzügyminiszterrel tárgyalt londoni utjának eredményeiről.

A bankkormányzó fogadta a lapok tudósítóit, akik előtt kijelentette, hogy londoni nyilatkozatát nem áll ellentétben a pénzügyminiszter szavaival, kettőjük között teljes az összhang. Tényleg mondotta, hogy külföldi kölcsönt akar, holott a pénzügyminiszter ezzel ellentétes nyilatkozatot tett, de ez természetesen, mert a pénzügyminiszter csak akkor jelentheti ki, hogy köl-

könyörgök neki, jöjjön el, könnyű, jó élete lesz, minden vagyonom örökösödé teszem. Nem akar jönni. Tel-Joszeft is közös munkatelep és azt írja, hogy testvéreit semmi kincsért nem hagyja el. Tessék nézni, milyen szép kelengyét csínáltattam neki. De nem akar, semmi szin alatt nem akar megválni a telepről.

Beszélgetés közben olaszországi zsidó ifjak jöttek a vendéglőbe. Firenzei fiúk voltak, akik saját bevallásuk szerint két évvel fexelött azt sem tudták, hogy zsidók. Most háber dolgot énekelnek, késmosást tartanak, imádkoznak evés előtt és evés után.

Vezetőjük elmondta, hogy a fiúk a cionizmuson át lettek villások. Anyira, hogy szüleiket is rábírták a közös háztartásra és sok hagyományos zsidó szokás megtráására.

csönt kér, ha annak megvalósítása biztos. Meg van győződve, hogy kölcsönt lehet kapni, nem is sok idő múlva.

A „Viitorul” munkatársának arra a kérdésére, mi igaz az „Adaverul”-nak egy Times-on kormány lehetőségéről irt cikkéből, Oromolu azt válaszolta, hogy az ő helye a Banca Nationalal sokkal fontosabb, sem hogy azt akár egy miniszteri tárcáért elhagyja.

Bukarest, október 1. A kormány elhatározta, hogy az új költségben 1 milliárdot fordít a tisztviselők fizetésvajátására. Ebből az összegből 600 millió szogál majd a tulajdonképeni fizetések emelésére. 400 millió pedig a tisztviselői fogysztási szövetségek támogatására, hogy a természetbeni ellátás olcsóbb lehessen.

Bukarest, október 1. A „Viitorul” politikai butelint özl, amelyben rámutat arra, hogy a jelenlegi kormánynak kiendő érdemei vannak az ország pénzügyei körül. A kormánylap biztosít arról, hogy a valuta rövidesen javulni fog a kormány intézkedései és külföldi pénzügyi operációi következtében. A Nemzeti Bank kormányzója is kijelentette, hogy a külföldi kölcsönmegszerzése már csak rövid idő kérdése. Ez léven az igazi helyzet, fejezi be a „Viitorul”. A kormánynak nincs oka szomorkodni, hanem ellenkezőleg, örvend pénzügyi politikája eredményeinek.

Castiglioniit péntekre Bécsbe várják

Nincs letartóztatási parancs Castiglioni ellen, csupán a vizsgálóbíró elé idézték. Egy állítólagos házkutatás szenzációs eredménye. Az eltunt áttak rejtélye

(Bécs, október 1. Az Uj Kelet tudósítójától.)

A bécsi sajtót, illetőleg csak egyik bizonyos részét a bécsi sajtónak (a bécsi sajtó másik része ugyanis Castiglioni érdekeltiségbe tartozik), napok óta a Castiglioni-ügy tartja izgalomban. A felszámolás alatt álló Depsitenbank ellen a hitelezők tudvalevőleg bütvádi feljelentést adtak be és a megéjtett vizsgálat során terhelt adatok merültek fel Castiglioni Kamillo, a világhírű milliárdos, valamint Neumann Gábor a Castiglioni ház vezérigazgatója és Goldstein Pál a Depsitenbank volt elnöke ellen.

Az első táviratok szerint a rendőrség állítólag az ügyesség utasítására mindhármuk ellen elfogató parancsot adott ki, ami azonban egyelőre nem hajtható végre, mert Castiglioni Milanóban van, ahol kijelentette, hogy hajlandó sietve visszatérni Bécsbe és a rendőrség rendelkezésére áll. Neumann Budapestben tartózkodik és egyelőre nem hajlandó Bécsbe jönni. Goldstein viszont Londonban van és hír szerint távirai uton szalvusztatást kért a bécsi bíróságtól.

Castiglioni, bár az utóbbi időben vagyona jórészt elvesztette, még mindig nagy hatalom a bécsi vas- és fémiparban, valamint a nyomdaiparban. Éppen ezért az elfogató parancs híre Bécsben nagy riadalmat keltett. Bécsi pénzügyi szakkörök nem is adtak hitelt a híreknek, mert érthetelennak tartották, hogy a sok számmilliárdos Castiglioni meg nem engedett eszközökkel éljen.

Az újabb bécsi táviratok szerint Castiglioni ellen formális elfogató parancs nincs, csupán a

vizsgálóbíró idézte meg irodájába, de az országos törvényszék háromszázmillió kaució ellenében szalvusztatást ajánlott fel Castiglioniának.

Egyik bécsi lap ezzel szemben arról adott hírt, hogy az ügyesség rendelkezése házkutatást tartottak Castiglioni bécsi lakásán. Ez a házkutatás szenzációs eredménnyel járt. Kiderült ugyanis, hogy Castiglioni valamennyi ingatlanát átiratta a milánói Banca Commerciale és ingóságait a múlt héten Bécsből elvitette, személyzetének pedig elsőjére felmondott. Ugyanennek a lapnak a jelentése szerint a vizsgálóbíró szobájából a Depsitenbankra vonatkozó áttak közül egy köteget elloptak.

A Castiglioni cég nyilatkozatában tiltakozik ama feltéves ellen, hogy a cégnek része volna az áttalopásban és egyszersmind cáfolja az elfogató parancsról terjesztett híreket.

Az ügy lezárabb szenzációja, hogy Castiglioni, aki jelenleg Milanóban tartózkodik, táviratilag bejelentette, hogy legközebb péntekre Bécsbe érkezik. Castiglioni a pénzügyi, kereskedelmi és sajtóköri érthető érdeklődéssel várják Bécsbe.

Budapest, október 1. Hivatalos közlés szerint a Castiglioni-ügyben a budapesti rendőrség körözöveletet adott ki Neumann Gábor ellen, aki a bécsi rendőrség tudomása szerint Budapestben tartózkodik.

* Józsi, gondolj családodra, barátaidra, hivatásodra, testvéri szeretettel enyhítjük fájdalmadat és testvéri szeretettel várunk. — Aggódo barátaid.

Németország tisztázni akarja nagyhatalmi helyzetét

Párisba megérkezett Stresemann jegyzője Németországnak a népszövetségbe való belépéséről. Marx kancellár tárgyalásokat kezdett a kormány rekonstrukciójáról

(Páris, október 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A párisi német nagykövét utján Marx kancellár megküldte Herriotnak a német kormány memorandumát Németországnak a népszövetségbe való belépését illetően. A jegyzék nem publikálják, mert a német kormányt illeti ebben a kezdeményezés joga. A francia minisztertanács csütörtökön foglalkozik a memorandummal, amely a politikai helyzet tisztázását célozza. Németország tudni kívánja, vajon Franciaország hozzájárul-e, hogy Németország helyet kapjon a népszövetség tanácsában, továbbá, hogy Németország a népszövetség titkárságánál is nemzetközi jelentőségének megfelelő arányban lesz-e képviselve.

Ezzel kapcsolatban a „Petit Parisien” úgy tudja, hogy

Németország nem szab feltételeket, csak tisztázni akarja nagyhatalmi egyenjogúságát.

Stresemann el szeretné kerülni, hogy a belépés tényével a német kormány Oroszországgal kötött szerződéses kötelezettségeit megszegje s azért bizonyos formai kérdéseket előre tisztázni akar. Egyben, mint egyenrangú népszövetségi tag, könnyítéseket kíván a katonai ellenőrzést, a Saar-vidéket és Felsősziléziát érintő kérdésekben. A memorandum hangja, mint a párisi lapok jelentik, igen mérték tartó. Stresemann ezáltal súlyt helyezett a korrekt diplomáciai

formákra s az emlékiratot nem tette közzé, mielőtt az antant hivatalos köréi azt tudomásul nem vették. Csak az orosz kötelezettségek kérdése zavarta ezt a kedvező benyomást. Az „Oeuvre” idézi az orosz „Izvestija” cikkét, mely szerint

Németországnak titkos kötelezettségei is vannak Szovjetország irányában.

Politikai körökben nagy érdeklődéssel tekintenek a külsőállású német belpolitikai események elé. Marx kancellár ugyanis — berlini jelentés szerint —

megkezdte a pártvezérekkel való tanácskozást a kormány újalakításáról.

A kancellár álláspontja: sz, hogy a kormányt a jobboldal balszárnya felé is ki kell terjeszteni. A centrum és a szociáldemokraták azonban ellene vannak a koncentrációnak.

Berlin, október 1. A szövetséges katonai ellenőrző bizottságnak a hadügyminisztériumban és különböző vezérkarokban, katonai egységeknél és erődnél lefolytatott vizsgálata incidens nélkül történt meg.

A „Blüner Tageblatt” jelenti, hogy Luther pénzügyminiszter Londonba utazott. A nyolcszázmillió kölcsön tárgyalásai ugyanis kedvezően haladtak és a miniszter személyesen akar ott lenni a különbözőállal megegyezéséről.

Látogatás Törökország grandrabbinjánál

Chaim Bejarani nyilatkozik az Uj Keletnek romániai élményeiről, a török zsidóság helyzetéről és a Palesztina-munkáról

(Konstantinápoly, október 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Csak akl már évekkal ezelőtt is végigrota legalább egyszer a szultánok egykori fővárosát, csak az tudja felmérni a különbséget a régi és az új Konstantinápoly között. Mióta Musztafa Kemál pasa és egy maroknyi csoportja az intellektueleknek a szó szoros értelmében letörte az egyház befolyását azaz, hogy az egyházat elválasztották az államtól, Konstantinápoly rohamlélekbe halad az európaiasodás felé. Hovatovább már csak legenda lesz a török nép egykori túnyasága és a minden haladást gátó kalifátus szellemi nyúga alól felszabadult lelkek egyre serényebben és mohóbban igyekeznek utolérni az európai civilizációt.

Az élő török nacionalizmus

Ez a változás egyébként szűlanyja az extrém sovinizmusnak is. Ugy látszik, hogy a török nép összes vallásos áhítata és rajongása nemzeti önimádatra transzformálódott át. Mégis ez a marsoló nemzeti eszme nagyon eltér az európai értelemben vett ébredő nacionalizmusoktól és bár telis tele van a görögök és örmények elleni türelmetlenséggel, mégsem robban ki sohasem brutális cselekedetekben.

Külön érdekessége ennek a nacionalizmusnak, hogy tartalmából teljesen hiányzik mindenféle antiszemita velleit, annak ellenére, hogy egyedül Konstantinápolyban nyolcvan-ezer zsidó él. Törökországban a török és a zsidó lakosság most is éppen olyan harmóniában él, mint a háború előtt.

Amint kíséreléssel a perai európai negyed felé igyekeztem, hogy az ország chacham basiját, vagyis az országos főrabbit falkeressem, kísérelm — egy török újságíró — szolgáltat néhány előzetes felvilágosítással a törökországi zsidóság helyzetéről.

— Nálunk — mondotta — nincs, de nem is volt európai értelemben vett zsidókérdés. Amikor még volt a kalifátus, a főrabbiatus volt a harmadik vallási fórum. A főrabbiatus ugyan a tekintélye volt és ugyan olyan szerepet játszott az állam életében, akár a kalifa, vagy az ortodox patriarcha. 1918-ig Nachum Effendi volt az országos főrabbi, akkor lemondott és azóta Chaim Bejarani a főpap.

Az országos főrabbi palotájában

Európai fogalmak szerint is pompás palotának éretnék. Itt székel az összes török zsidók főpapja. A csengőjére egy fezes török kémlt ki a kapu nyílásán, szután kettő tárta a nagy tölgyfakaput és minden előzetes bejelentés nélkül bebozított: a palota belsejébe. A chacham hasihoz szabad bejá-

rása van mindenkinek. Pompás, színes keleti színyekkel díszített farsagott lépcsőkön jutunk el a főrabbi dolgozószobájába. Az ajtón kívül spanyol és héber felírás jelzi a főpap fogadó óráit. A szoba kinyitja az ajtót s egyessre ott állunk szemtől-szembe a főrabbiával. Nem nagyon magas, de sokkal nagyobbak látszik, mint amekkora, mert termete egyenes, miat egy sudár feyofás. Hosszu, fekete selyem kaftánja a bokájáig ér, öszbevegyült szaháli a mellét varadí, két szeme drólt és jószág, de tiszteletet parancsoló, mint a régi patria-cháé. Közvetlen és lebilincelő modora egyessre eloszlatja minden elfogódottságunkat és zavarunkat.

Néhány francia szóval elmondom neki jövetelemnek célját és megvezetem a lapot, amelynek munkatársa vagyok. Zsidó napilap — teszem hozzá magyarázólá.

A főpap egy könyv után nyul és a világ összes zsidó lapjairól szóló feljegyzések között keresgél.

— Itt van, — mondja aztán szinte gyerekes örömmel — „Uj Kelet Clujon, Romániában jelenik meg, magyar nyelven” — böng'szi ki a könyvből.

A chacham basi mindenkiel anyanyelvén beszél

— Őök magyarul irnak — kéri francián — és azután szintizta magyarsággal teszi hozzá: „Jo napot kívánok!”

A főrabbi nem hagy időt arra, hogy felcsudjam meglepetésemből, már is francián folytatja:

— Ne csodálkozzát, csak egy néhány szót tudok magyarul. Ez az egyetlen nagyobb nyelv, amelyen nehezen tudnám magartetni magamat. A többi európai és keleti nyelveket kifogástalanul birom. De ha Ő tud románul is, akkor beszélgethetünk románul, mert tudnia kell, hogy az anyanyelvem tulajdonképpen román és Bukarestben harminc évig voltam a spanyol hitközség prédikátor rabbija és az összes zsidó iskolák igazgatója. Tizenöt éve mindössz, hogy elszármam Romániából.

Hamar összeadtam és hívottam a f-jemben, de a számok sáboy som számlelték. A főrabbit alig néztem ötven évesnek.

Ha megenged egy kérdést kezelvek: ugam — ez a cimz-jár a főrabbinak — hány éves?

— A testem — felelte mozolyogva a főrabbi — hetven éves, de a lelkem, úgy érzem, nincs több harmincnál.

Romániai emlékek

Románra fordítottuk a beszédet, — Nagyon szép emlékeim vannak Romániából, igazi bensőséges viszony fűzött mindig a román

néphez és az uralkodó osztályokhoz is. A román török háború után 1878-ban én fordítottam le a zsidóanyolt hadijeleken lévő szövegiratokat. Amikor pedig személyes jóismerésem, Jorga Mihály török történelemkönyveit megírta, kettőn együtt fordítottuk le a román akadémiában lévő török dokumentumokat. Szomorú szívvel értesültem az antiszemita mozgalmakról, de én, aki jól ismerem a román nép lelkét, biztos vagyok benne, hogy ez a mozgalom csak muló jellegű s rövidesen vissza fog térni a teljes harmóniára.

— Ami a mi helyzetünket illeti — folytatta a főrabbi, nem panaszkodhatunk semmit. A török nacionalizmus jeindulata a zsidókkal szemben, a cionista kormány a közhivatalokban meghagyta az őseink szolgálatot teljesítő zsidókat.

— És az iskolák?

— A régi rezsim alatt a zsidó iskolákban francia volt a tanítási nyelv, hetenint néhány török és héber órát tartottunk. Az új kormány tölték is meghívánt, hogy térjünk át a török tanítási nyelvre, de elgondó időt adott ennek a rendelkezésnek a végrehajtására.

— A konstantinápolyi zsidóság — felelt szután a kérdéseimre — két csoportra oszlik: a spanyol szefárd zsidók és az askenáz zsidók csoportja. A spanyol zsidók, akik latin zsidóknak is nevezik magukat, dominálé följényben vannak, körülbelül hetvenötözerre rug a számuk, az askenáz zsidók tízezeren lehetnek. A spanyolok a spanyol szaragot, az askenázok a keleteurópai szaragot beszélik. Ez az egész különbség, egyébként a legnagyobb egyetértésben élnek egymással, egyetlen hitközségnek a kebelében.

— No igen, van szután egy másik különbség is, hogy az önké fogalmával éljek, az askenázok cionisták, a spanyolok asszimilánok. Csakhogy az asszimiláció itt egészen mást jelent. Az asszimilánok éppen olyan rajongással és szeretettel áldoznak Palesztina felépítéséért, akár a cionisták. Alig-alig akad arra példa, hogy valaki megtagadná anyagi hozzájárulását az országépítő munkától. Hogy az aktív cionista mozgalom stagnál nálunk, annak az az oka, hogy a törökök nem jó szemmel nézik a Palesztina-akciót.

Beszélgéstünk közben öten is keresték a főrabbit. Egy görög, egy német, egy orosz, egy francia és egy konstantinápolyi spanyol zsidó. A főrabbi mindegyikkel anyanyelvén társalgott el, hosszabb-rövidebb ideig.

— Salom, jó napot — köszönt el tőlem, amikor búcsút vettem. N. C.

Vita a fővám bizottság ülésén az új exportdíjak körül

(Bucuresti-Bukarest, okt. 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hétfőn délután a fővám bizottság ülést tartott, amelyen igen fontos exportügyekben hangzottak el vélemények. A bizottság a következő új exportdíjakat hozta javaslatba: zöldség-konzervre kilogrammonként 1 lej, önbortörölő pengére statiztikai díjat, mezőgazdasági gépekre és szerszámokra 500 lej vagononként, luxuskocsira 500 lej darabonként, szekerekre 200 lej darabonként, sodabulifatra 5 lej 100 kg.-ként hozott javaslatba a bizottság. A fővám bizottság a gyapjút és gyapjufonalat két külön osztályba sorozza. Az első osztály jobbminőségű fésült gyapjura kilogrammonként 30 lej, az első osztály jobbminőségű gyapjura bálsáknét 25 lej, gyengébb minőségű gyapjura, melynek jelenlegi kiviteli váma 25 lej kilogrammonként, fésülve kilogrammonként 20 lej, ugyanebből a fajtából való fonatra pedig 15 lej hozott javaslatba a bizottság kilogrammonként.

A csertüzfá exportdíjait illetően heves vita fejlődött ki. Igen sokan a csertüzfá exportdíjainak csökkentése ellen kifogást emeltek, mert e címen igen sokan tölgytüzifát is exportáltak. Végre is az a felfogás győzött, hogy a 24.000 vagon csertüzfát, mely az országban romlik meg, exportálni kell. Ennek alapján a bizottság 800—1000 lejes vagonkénti exportdíjat hozott javaslatba a csertüzfára. A fa legfeljebb egy méter hosszú lehet és hasítva kell lennie. Ha nincs hasítva, hanem gömbölkö, akkor átmérője nem lehet több 15 centiméternél. Kéfék, pemelik után per 100 kg. 5 lej, cinkványa után 22 százalékos ad válorem díjat, pénzszekrények után a 22 százalékos ad válorem taxa elengedését, a kukorica maradákból sajto' olaj kg.-ja után 1 lej, a cukorgyártással visszamaradt cukorréparadarék után 22 százalékos ad válorem vámot, szőlő- és cseresznye-autombilokra darabonként 1000 lej, aszfaltforgó mag után vagononként 60.000 lej, papirkonfekció után kilogrammonként 1 lej hozott javaslatba a bizottság.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 430 lei, egész évre 830 lei.

Az Uj Kelet olvasóíhoz

Nemsokára hat esztendője lesz annak, hogy az Uj Kelet az erdélyi zsidó közélet küzdőfrontjára lépett. Mint igénytelen kis hetilap kezdte hirdetni a zsidó igazság szavát s bár útjában a közöny és megnemértés barrikádjai álltak, mégis szinte csodálatosan rövid idő alatt sikerült közfelfigyelést az erdélyi zsidóság szívéhez. Ma már az Uj Kelet az egyetemes erdélyi zsidóság hatalmas orgánuma, amely megalapítás nélkül harcol a zsidó népkisebbség egyéni és kollektív jogaiért és férdíjatlan lendülettel hirdeti az új zsidó jövő nagy parancsait. Az Uj Kelet határozatánál mindenekelőtt a zsidó közéletnek, amely nélkül az nem is lenne teljes. Ennek a fontos hivatásának mindig tudatában volt az Uj Kelet, amit azzal is kifejezésre juttatott, hogy teljes erejével igyekezett a legjobban megírni, legpontosabban és legalaposabban informálni a zsidó olvasókat. Mint olyan lapállalat, amelytől minden nyeresékedési szándék távol áll, az Uj Kelet sohasem kért olvasóitól nagyobb anyagi ellenszolgáltatást, mint amennyit a lap előállítás költségei mulhatatlanul szükségessé tettek.

A munkabérek lényeges felemelkedése, a papír és egyéb nyomdai anyagok rohamos drágulása most ama elkülönítetlen kémszerrel állítanak bennünket, hogy az Uj Kelet előfizetési és példányokérti árát mérsékelten felemljük. Az áremelés távolról sem áll arányban az általános drágulással és kizárólag arra szorítkozik, hogy lapzsinatunk mérlegét egyensúlyba hozza. De még e súlyos körülmények között is nehezen határoztuk el magunkat olvasóközönségünk megterhelésére. A többi kolozsvári és vidéki lapok már rég végrehajtották az áremelést, sőt az utóbbi napokban a nagy fővárosi lapok is felemlített árakat. Az Uj Kelet tehát nem lesz drágább, csak annyira fog kerülni, mint a többi lapok már hetek óta.

Olvasóközönségünk azonban még e mérsékelt megterhelés miatt is bőségesen kárpótolni fogjuk. Rövidesen ismét megindítjuk az Uj Kelet

Képes Hetilapját,

amelyet előfizetőink díjmentesen fognak megkapni. A hetilap valódi gyűjtőhelye lesz a szebbnél-szebb irodalmi és művészeti alkotásoknak.

A közeli napokban megindítjuk az Uj Kelet sakkrovatát,

amelyet dr. Bródy Miskolc, a hívaló erdélyi sakkmeister fog vezetni.

Ugyancsak a közeljövőben fogjuk megkezdeni folytatásokban

nagy regényünk

költségét, amely a zsidó irodalom egyik leg-szenzációsabb, legérdekesebb alkotása.

Bel- és külföldi hírszolgálatunkat az eddigig is szélesebb alapon helyeztük, úgy hogy olvasóinknak valóban a legjobban szerkesztett, legértelmesebb erdélyi lapot nyújthatjuk. Biztosak vagyunk benne, hogy az Uj Kelet nagy olvasótáborra továbbra is hűséges megértéssel fogja támogatni az erdélyi zsidóság egyetlen orgánumát és bátor, harcos szószólvét.

Október elsejétől kezdve az Uj Kelet egyes példányainak ára 4 lei.

Előfizetési árak:

Egy hónapra	85 Lei
Negyedévre	240 "
Félévre	460 "
Egész évre	850 "

Az Uj Kelet kiadóhivatala

— Dienes László filozófiai előadásait ma, csütörtök este fél hétkor kezdi meg az unitárius kollégiumban.

— A Spencer botrány. Herbert Spencer a háború előtti évtizedben a legdivatosabb filozófusok egyike volt. Szalonokban és redakciókban, akadémiákon és irodalmi társaságok tagavató ünnepségein csak róla és elméletéről lehetett hallani, az evolúcióról és a disszociációról, az erők állandóságáról, a fejlődés ok és okozati egymásba kapcsolódásáról, széjjelbomlásáról és a végeken való egymástartalásáról. Ez a Herbert Spencer, aki fiatalabb években szintén újságíró volt, nem érdemelte meg, hogy egy előrehaladott, fejlett, az események tanulságaiból nyilván megokosodott újságíróváradalom siri nyugalmából fölkalassza. Mert ez történt, Herbert Spencerről, aki már elemzett böcs korában két évtized előtt meghalt, azt írták egy angol lap tévesen olvasott híre nyomán, hogy mostanában tért meg atyáéhoz. Aki most meghalt, az Francis Herbert Bradley egyetemi professzor volt. Szintén filozófus, de bölcseleti rendszert nem alkotott, tág perspektívájú tudós volt, anélkül, hogy munkássága a tudományban koraszakos nyomot hagyott volna. Hozzá, hogy nem, valamelyik lap éppoly buzgó, mint feleletes filozófusa Herbert Spencert szívatott! Fr. Herbert Bradley mögött, elparentálta, megnekrögzítette, méltatlana, beillesztette, átkatyalázta, bölcsebb iskolába osztotta, szóval kápráztatta nagy és fölényes tudományát. Utána jöttek a többiek. Átvették a hírt: Herbert Spencer meghalt. Melyik Herbert Spencer? Ugyanaz, aki 1820 április 27-én jött a világra? Csak az, mert ezt gyászolták. Olyan újságíró-nevek állottak a méltató cikkek alján, akiknek jól informáltságára kétség tölbe teszi az olvasó. Az új újságíró is ember, tévedhet és a papír tartalma, rá lehet nyomtatni a tévedést. Rá lehet nyomtatni a helyreigazítást. Az olvasó mosolyog, de gondolatban kezét belevágja a becsületlen író-munkás lázas-ideges markába. A lapok egy része mánap sietett helyrehozni a tévedést, egy része azonban mintha mi sem történt volna, olvasói butaságában, vagy nemtörődömségében bizva, ráhagyja: csak higgy és tődvőzzél! Így dagadnak főnkra azok a dolgok, amelyek bejárják a komolyabb lapok hasábjait is. Bécsben a „Neue Freie Presse” kivételével minden lap megírta, Kolozsváron is csak az Uj Kelet élt a kellő kritikával és nem közölte a hírt.

— Halálözás. Sulyos csapás érte dr. Szász Antalnát, az erdélyi zsidó nemzeti mozgalom lelkes harcosát. Édesanyja, Grósz Lipótné 81 éves korában Szilágycséhben meghalt. A kóztisztelőben álló matróna temetésén Klein Salamon törbbit mondott búcsúztatót.

— Sirköfelavatás. Boldogult Bala fiunk sír-emlékét folyó hó 5-én (vasárnap) délelőtt 11 órakor avatjuk fel a neológ izr. temetőben, amely alkalomra ismerőseinket tisztelettel meghívjuk. Rosenfeld Sámuel és családja.

* Ingyenes orvosi rendelés. A kolozsvári gyermekmenhely Str. General Grigorescu (volt Rákóczi-ut) 33. alatt naponta, vasárnapot és ünnepeket kivéve, délelőtt 9 és fél 11 óra között ingyen rendeléseket ad a beteg és szegény gyermekek részére. Sulyos esetekben, amelyek első orvosi segélyt igényelnek, az intézet orvosai a városnegyed közönségének állandóan szolgálatára állanak. Dr. Jancu igazgató főorvos.

Nagy harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	25 lei
Flohr-harisnya minden színben	53 lei
Muszlín harisnya divat színben	69 lei
Cérna-muszlín minden színben	98 lei
Selyemfátyol harisnyák minden színben	125 lei

BLATT

FÖTÉR 13

Divatostyűkben és kötöttáruknak orrini választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók

— Csak tizenöt ezer lejjel nem tudott elszámolni az Első Erdélyi Szemfedél- és Művirágyár utazója. A kolozsvári rendőrséghez érkezett hivatalos megkeresés alapján az Uj Kelet megírta, hogy a szatmári Első Erdélyi Szemfedél- és Művirágyár feljelentést tett Azbey Márton nevű utazója ellen félmillió lej eltilkaszása miatt. Erre vonatkozólag a szabadforgó cégűl a következő információt kaptuk: „Azbey Márton volt utazónk hosszabb üzleti turájáról nem s.d.t. életelt magáról. Tekintettel arra, hogy kinlövéségeink inkasszá-lásával is meg volt bízva és többszöri táviratában, melyekben felszólítottuk, hogy szonnal jöjjen haza, nem reflektált, kénytelenek voltunk a feljelentést ellene megtenni. Közben tudomásul szerezett arról, hogy Azbey betegesen fekszik Bukarestben. Azonnal intézkedünk a visszahozatala iránt. Hazaérkezése után a elszámolást vele megjéjtjük és az alkalommal csapán tizenöt ezer lejjel nem tudott elszámolni, melynek folytatás természetesen azonnal elbocsátottuk. Tévesen informálták tehát öcsköt s.ktor, midőn 500.000 lej elszámolatlan összegről beszéltek.” Anrak egyidjű közléseivel, hogy a hiányzó összeg nagyságát hivatalos helyről kapott információ alapján írtuk meg, szívesen adunk helyet a tárgyilagos felvilágosításnak azért is, mert nem kívántunk a közismert cég bonitálásnak akaratlanul sem kárt okozni.

— Mi történt a felsővisól postahivatalban?

Tudósítónk írja: Pár nappal ezelőtt érthető fel-tűnést keltett az a hír, hogy a felsővisól postánál történt nagyarányú visszaélések következtében Usurel postafőnök feleségét és cselédjét letartóztatták. A visszaélések híre azért keltett megütő-zést, mert amikor tavaly királyi dekrétummal Barball, az előző postamestert felfüggesztették, a helyébe kinevezett Usurel regábbeli postamester rendet ígért a közönségnek és azt az ígértét be is tartotta. Késsz ajzakkig dolgozott, hogy elődje mulasztásait pótolni igyekezett, — de ez a fele-sége és cselédje megdözsámták a kereskedők árucsomagjait és a dolláro: leveleket. A visszaélésekre kölönös véletlen folytán jötték rá. Brettl Littmann rőfőskereskedő felesége a múlt vasárnap meglepetéssel vette észre, hogy Kraftschik Regina, a postamesterék cselédje ugyanolyan anyagból készült ruhában feszít a korzón, amelyből több méter hiányzott a legutóbb átvett csomagból. Brettlnek azonnal közölte észrevételét a csendőrséggel, amely E hivov őrsparancsok vezetése alatt mánap házkutatást tartott Usurel postamester lakásán. A házkutatás egy postamesterék lakásán, mint a cselédszobában meglepő eredménnyel járt, amennyire sok szövetet, vásznat, selymet, cipőt, piperecikket és ékeztart találtak ottan. A jegyző-könyv felvételénél egyik a másira igyekezett hárítani a bűncselekményt. Kraftschik Regina beismerte ugyan, hogy állandóan fosztogatta a csomagokat, de ezt is hangoztatta, hogy Usurelét segített neki. A postamesternek perze ártatlanságát mondja magát, a bűnjélek azonban illuzóriusáa tet és védelmezését és a csendőrség a cseléddel együtt őt is átadta a kámarosai ügyészségnek. A további vizsgálót Barbutanu ügyész vezeti, a kincstár részéről pedig Gheorghe Orveanu és Petre Jancotesca, s.k.k. magállapítók, hogy a tolvaj k több mint száz-ezer lej értékű árut loptak el. A házkutatásnál azonban ennek csak töredékét találták meg és így valószínű, hogy bűnrészeseik és orgazsáik is vannak a tolvajoknak és így legközelebb még több letartóztatás várható.

— Eljegyzés. Singer Málkát Dejről eljegyezte Singer Samu Cojocna. (Minden külön értesítés helyett.)

— Orvosi hír. Reich Isidor Buziásról vissza-érkezvén, orvosi rendelését Calea Regala Ferdinand 34. szám alatt (Metropol kávéház épülete) újból megkezdte.

* Eltűnt gyermek. Az alábbiak közléseire kértek fel bennünket: „Fiam ezelőtt 2 héttel eltűnt Fel-kérem mindazokat, akik esetleg felismerik vagy tudnak róla, értesítsék aggódo szüleit. Ismertető jelek: eltűnésekor rövidnadrágos barnaszatruke ruha, matrózsapká volt rajta, azonkívül fekete a haja és fekete eseme, kis pászere van, 12 éves, a neve Oppenheim Lajos. Szülei címe: Oppenheim Sándor Oradea Mare, Str. Maioreacu (Bertsey György-ut) 3.”

— Halál a csábitóra. Budapestről jelentik: Kedden éjjel tizenegy órakor a Rókk Salárd-utó-ban Kosztika István dr. pénzügyi főtanácsos revol-verrel agyonlőtte felesége csábitóját, Valérián Zsigmond elezredet. A tett elkövetése után a fő-tanácsos azonnal jelentkezett a rendőrségnek.

és még 20 elsőrendű számból álló műsor.

Cipőosztályunk végleges kiárúsítása miatt női, férfi és gyermekcipőket jóval gyári áron alul árusítjuk el.

„Au Printemps“
 áruház
 Cluj, volt Unió-u. 11.
 Figyelem!

Jön az ősz

Mindenkinek szüksége van őszi és téli ruhára és kabátira. Sok pénzre takarít meg ha ruhaszükségletét az

URANIA

áruházban

szerzi be.

Reklamárak :

Egy jó minőségű gumikabát.....	lej	870
Kétoldalt viselhető fregoli kabát		2200
Egy férfi kitűnő szabású angol öltöny		1700
Egy egész finom tiszta gyapjú öltöny		2250
Egy jobb minőségű férfi double felöltő		1700
Egy férfi felöltő, tiszta gyapjú kelméből ..		2400
Egy hosszú felekre férfi téli kabát, jó minőségű posztóból.....		2150
Egy télikabát elsőrangú kelméből		2450
Egy nőikabát finom posztóból v. velourból ..		2200
Egy szőrmézett, végig bőlelt télikabát		3500
Biberette plüss, áll plüss bundák.....		5000

Női kabátkelmék: úgy mint coachmen, velour de lame biberette és szill plüssökben a legnagyobb választék mélyen leszállított, mintavásárlási árak mellett árusíttnak.

Sirocco 166

**MILKA
SUCHARD**

TISZTÁN ALPESI TEJ KAKAO ÉS CIKOR

Bukarestben rendezik az Erdélyrészi Faegyesület reorganizációjának kérdését

Új exportrezsímet követelnek a romániai fatermelők

(*Cluj Kolozsvár, október 1. Az Új Kelet tudósítójától.*) Pénteken del-lött az Erdélyre-si Fa-gyesület tizenhat delega-tusa Bukaresztben, a régi román-iai fa-gyesület helyiségeben fogja lefolytatni azokat a nagy horderejű kérdésekben a tárgyalá-sokat, melyek oly rébóta vajúdnak s melyeknek rendezése emi-nan érdeke az erdélyi fatermelőknek. Pénteken Bukaresztben a központi fa-gyesület dele-gatái is résztvesznek a tárgyalásokban. A tar-gyalás-ka programpon-tján elsőbbsé-gben a regen vajúdó szerve-zeti kérdés a rendezése áll. A fa-gyesület delegatái-si követeli fogják az 50 százelekes ügy-nevezet tünétét tar-ta elár-lását, mert az időköz-

Eltörlik a fa és a só kivételi vámját?
 Belgrádból jelentik: Itteni gazdasági körökben az a hír terjedt el, hogy a román kormány olyan törvény előkészítésén dolgozik, amely igen közelről érinti Jugoszlávia gazdaságpolitikáját és a fogyasztó rétegeket. Az új román törvény — a hír, das szerint — a szomszédállomokk való intenzívebb összeköttetés felvételéről szól és azokat a vám, szállítási és árkedvezményeket tartalmazza, amelyekkel Románia Jugoszláviának és Bulgáriának akar nyújtani. Belgrádban úgy tudják, hogy a román kormány eltörli a fa kivételi vámját, amivel azt akarja elérni, hogy Jugoszlávia és Magyarország faszükségletét, Cseország kikapcsolásával, kizárólag Romániában szerezze be. Sőt van ezenfelül a román sóvámok teljes eltörléséről is. Hír szerint a román kormány a vegyszerei cikkek, bőrárúk és mezőgazdasági gépek kivételi vámját is minimumra redukálja, ami, tekintettel arra, hogy Románia iparcikkeknek árai világarbitáción alul mozognak, minden más ipari termékeket kizárólag a Jugoszláviából Érdekes megemlíteni, hogy itt, Romániában ezekről a tervekéről egyetlen hivatalos információ sem látott napvilágot s így a hír valódisága még megerősítésre szorul.

A mai valutapiac

A mai napon sem változott a piac helyzete. A kereset nem élenkült és a kálát nagy mérték-
ből továbbilanyhaságra következett a piac. Az ár-
folyamok a következők: Osztrák korona 375—
375, magyar korona 390—395, cseh korona
560—572, svájci frank 36 60—36 75, dollár
188 00—190, francia frank 10 30—10 40, font
sterling 8 57—8 62, olasz líra 8 40—8 52.

Valutapiac október 1-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1022, Berlin —, London 859, Newyork 191.50, Róma 849, Zürich 35.00. Bécs 27.00. Prága 572, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 760 00, márka 45, leva 180, török lira 110, font sterling 845, francis frank 1100, svájci frank 36 00, olasz lira 870, drachma 350, dinár 270-00, dollár 191 00, lengyel márka 25-00, osztrák korona 27-00, magyar korona 26-00, cseh korona 570.

Zürich. Nytilés—Zürich: Berlin 124 50 —124 50,
Amsterdam 202/8—202 60, Newyork 595 00 —
525 12, London 2342 50—2373, Páris 2777 50 —
2767 50, Miláno 2300—2300 00, Prága 550 —
1565 00, Budapest 68 00—66 00 Belgrád 725 00 —
717 50, Bukarest 266 25—268 75, Varsó 101 00—
101 09, Bécs 74 00—74 00.

Tőkét emel az Arad-Csanádi Takarékpénztár. Aradról jelentik: Az Arad-Csanádi Takarékpénztár miniszteri engedély alapján alaptőjét 8 millió lejről 6 millió lejre emeli fel. A pénztárakat minden régi részvény után egy új részvény átvételére nyújt jogot régi részvényeseknek.

Nagykaroly vámhivatalt kér. Nagykarolyból jelentik: A nagykarolyi kereskedők tisztagu-
költséteget fognak Bukarestbe menni, ahol
kérelmezni fogják a törvényi vámhivatalnak Nagy-
karolyba való helyezését, mert Bórválynak rossz a
vasúti közlekedése.

Oroszország megszünteti gyapjunkivite-
lét. Moszkvából jelentik: Az orosz gyapjutröszt
elhatározta, hogy a belföldi szükséglet biztosítása
előljáról megszünteti a gyapjunkivitelet.

brn bekövetkezett 58 százalékos alaptarifa melé mellett anélkül is teljesen megkényszerül az export. Másik igen fontos pontja a tárgyalásoknak a fa-export-rezim revíziójának kérdése. Ez a kérdés már azért is nagyfontosságú, mert a gyáriparosok attólja folytán a kormány lehetővé tette a pyé- apci produktumainak kiit let. Az értékelet kómi fogja a onga- és telpfaárak exportállamának fel- füzésesztési; a perbetti- és tölytüzészáruak vámté- teleinek liszallitását, mert ezek a cikkek a jeleleji vámtételek mellett nem exportálépesek. Végül állást foglalnak a deatugának az éptlenyágyok, a frény- forrás és tüzifa vámtételeinek mérséklése mellett is.

Bő kukoricatermés van az Érmelléken.
Tudósítanak jelenti: Már rég nem volt az érmihályfalvai gazdáknak olyan jó kukoricatermésük mint ebben az évben, amely minden várakozást felülmúlt. Holdnénut átlag 20—25 mázsa termett. Másszája 200—220 lejt fizetnek a kereskedők. Burkonya nagyon kevés termett. Legtöbb helyen még a magot sem adta ki, ami a tavaszi nagy szárazságnak tudható be. Másszája 400—500 lej. A bortermés jónak mutatkozik, de már a szőlő kezd rothadni. A hivatalos sürtő október 1-én kezdődött meg, de a szőlő rothadása miatt sokan már leestették. A must ára 7—10 lej literenként.

Redukálják a selyem behozatalt vámját.
Bukarestből jelentik: A romániai kőszítiszövetárak gyárai a kulcsfontosságú jelent meg a pénzügyminiszter előtt, amit a nyersselyem behozatalt vámjának csökkentésére kért fel, arra való hivatkozással, hogy a drága nyersselyem importja megbecsülte a belföldi termelés, sőt teljesen versenyképtelenné tesz k. A miniszter megígérte a nyersselyem vámjának revízióját.

Bécsi marhavásár. (Savorsky és Fia bécsi cég jelentése.) Felhajtás 12846 darab volt, ebből 316 darab romániai marha volt. Az árak jóval felülmúlják a múlt hetieket.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgöncim: Saborskysöhne
Wien — Éldóallat-küldemények címe: Saborsky József
és Fiai, Wien ST. Marx. — Husküldemények címe:
Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalte.

Legjobb **harisnya** kapható

SÁNDOR TESTVÉREK
kötött, szővött rövidáru házában, **G. Regelo Ferdinánd 13.** Nagy választékban érkeztek perzsa, szmína és jumper fonalak. Női, férfi és gyermek-harisnya nagy választék. Nagy választék férfi fehérművekben. Legolcsóbb bevásárlási forrás.

RÓTH cipész

OLUJ,
Str. St. O. losit

**volt
Szép-
utog**

Garantált Ia
minőségű

templomi gyertya

érkezett. SPÉTER MÓZES, fűszerkereskedő,
Piata Mihai Viteazul.

SPORT

Három nap sporteseménye. Az ünep közeledtében elmaradt megjelenésünk miatt az utóbbi három nap sporteseményeit a következőkben adjuk röviden összefoglalva:

Kolozsvár: A vasárnapi belvárosi események közül a kolozsvári országos atlétikai verseny a legkiemelkedőbb, amely 3 új országos rekordot eredményezett. Soareciu (Brassó) a 400 m. gátfutásban 1 p. 8 mp.-re, Christescu (Brassó) a 10 kilométeres futásban 36 p. 4 mp.-re és a KAC staféta-együttese a 4×100-as stafétában 45'6 mp.-re javította az országos rekordot. A többi ért. eredmény is kielégítő.

Nagyvárad: Törökvs—Egyetértés 4:0 (1:0). Bajnai. SzSE—Bihorul 2:0 (0:0). Brassó: Braşovia—CFR (Br.) 4:2 (3:1). Baráságos. Arad: AMTE—CFR (Piski) 4:1 (3:0). ATE—Olympia 1:0 (1:0). Petroşeny: CAMP—AAC 3:0 (1:0). Lupény: GHoria CFR—Jini 0:0. Temesvár: Temesvári válogatott—Kolozsvári válogatott 2:0 (1:0). Bukarest: Szombatou Amateur (Bécs)—Bukarest kombinált 6:0 (2:0). Vasárnap Romcomit—Amateur (Bécs) 2:0. A nap meglepetése. Marosvásárhely: CFR Mureşul—CAMP 1:0 (0:0).

Külföld, Budapest Viena—UTE 4:2 (2:1). Nemzetközimérkőzés. FTC—III. ker. 3:0 (0:0). Vass—KAC 2:1 (1:1). NSC—VAC 0:0. MTK—Zugló 5:1 (3:0). A NAC vasárnapi atlétikai versenyén az Aradról Budapestre került Forbáth (FTC) a súlydobs magyar rekordját 14 m. 45 cm-re javította.

Az intézőbizottság tegnap esti ülése. Az intézőbizottság tegnap este ülést tartott, amelyen többek között elhatározta, hogy szigorú rendet teremt az első osztályban. Azon játékosokat, akik igazolatlanul szerepeltek, igazolatukról számított 1 óra lefoltották az egyesületeket, pedig a szabályok megsértése miatt megintették és egyenként 200 lej büntetésre ítélték. Tudomásul vették a Victoria azon bejelentését, hogy a vasárnapi bajnoki mérkőzést kétköznap fogja lejátszani, mert vasárnap az egyesület Bukarestben játszik az ottani Unireával pályaváratót. A bajnokság első fordulójánál előfordult incidensek, illetve a mérkőzések elmaradása ügyében úgy döntöttek, hogy most vasárnap a második forduló játszatják le az egyesületekkel és az elmaradt mérkőzések ügyében vizsgálatot vezetnek be.

Bukarestben az egyesületek lemondták a bajnoki mérkőzéseket. A bukaresti futballközpontról elhatározta, hogy a bajnokságban résztvevő egyesületek legfeljebb 3 idegen átlampolgáru játékost szerepeltethetnek, nagy riadalmat keltett a csapatok között. A rendelkezés különösen Bukarestet érdekli, mert ott tudvalevőleg a csapatok nagyszámú külföldi játékosból rekrutálódnak. A fővárosi egyesületek értekezletet tartottak és elhatározták, hogy kérelm fogják a központot a rendelet visszavonására,

amennyiben ez nem történik meg, kollektíva lemondják a bajnoki mérkőzéseket és barátságos és nemzetközi meccsek rendezésével töltik el a bajnoki szezonot.

Lazarovits Dező eljegyzése. Lazarovits a Haggibbor népszerű játékosa, aki az erdélyi zsidó sportban is értékes nevet vivott ki magának, szombat este tartotta meg eljegyzését Falk Lonicával, Falk Imre közbeiktetésben álló kávé leányával. Az eljegyzésen a Haggibbor testületileg vett részt és az ifjú jegyespárt dr. Weissburg Chaim üdvözölte meleg szavakkal.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Adler Nándor hangversenye. Egy fiatal kolozsvári hegedűművész Adler, Nándor tartotta meg hangversenyt szombaton este a katolikus gimnázium dísztermében. A szokatlanul nagy számú hallgatóság érdeklődése, egy fiatalos ellenére is komoly művészek szözlött, kinek képességei kétségkívül jelentősebbek a szokványos átlagnál. Adler programját igen jó stílus-érzékkel válogatta meg. Nem brillírozó technikát igyóylo darabokat válogatott ki előadására, hanem inkább érzés- és hangulati gazdagsággal felépített műveket, melyek már be'ss motívácójuknál, szerkezeti simaságuknál fogva is arra alkalmasok, hogy az értő művész keze egészen a szívek közelébe varázsolja szépségüket. Ez Adler Nándornak teljes mértékben sikerült. Az első előadott Grieg-sonata első részét (Lento dolcoroso-allegro vivace) a fiatal művész precíz játékkal, sok bensőséggel interpretálta s ami leginkább dicsőre méltó: érzett játéka, hogy lélekben teljesen hozzászimult a nagy északi muzsikuss gondolatvilágához. Ha tulok egyéni stílust még nem is elegyített játékába, ez semmitsem von le annak értékéből; inkább arra vall, hogy Adler nem esett azon fiatal művészek hibájába, akik titánkodással igyekeznek tehetségük szépségvilágait leplezni. Játékstílusuk máris egyenletes, a halk és rezonabilis tónusok hangsúlyozására hivatott. Precizitás itt-ott hazy még ugyan maga után hívanni valót. De remélhető, hogy további fejlődése folyamán ezeket az akadályokat is legyőzi. Mendelssohn E moll concertját szintén teljes átérzéssel interpretálta. Nagy hatást ért el O. to Stegi „Galantes Sándchen”-jének előadásával, valamint Saint Saens Introduction-jával is. Ez utóbbi pirás szépségét, az érzelmű mélyiséget el nem hagyó stílus szeszesszóját kongenialitással szólaltatta meg.

Igen fiatal, csipkeszerűen oizellált dr. Bródy Miklósnak, a Magyar Színház karnagyának Canzonetta-ja, melyet a fiatal mester a közönség elragadtatására interpretált. Adler Nándort Bródy mester nagy átérzéssel és kitünő játékkal kísérte a zongorán. (S. I.)

Stern Rózsika kolozsvári hangversenye. Mir említést tett az Uj Kelet Stern Rózsika 16

éves hegedűvirtuóz tüneményes képességeiről. A fiatal zsidó leány, — aki egyszerű, derék gyulafehérvári zsidó szülők gyermeke, — a Hubay mesteriskola egyetlen zsidó tanítványa volt és dacára ennek, Hubay mester közismert állítási szerint annak büszkesége volt. Művészi képességeiről Temesváron és Aradon, ahol már a mult szomban fellépett, a kritika azt írta, hogy az utolsó évtizedek egyik legnagyobb fenomenéjével állunk szemben. Kolozsvári koncertjét október 16-án este a vármegyeházán tartja. Biztosra vesszük, hogy mindenki ott lesz, aki a tökéletes művészetnek barátja.

A Magyar Színház drámapályázata.

Dr. Janovics Jenő, a Magyar Színház igazgatója 1924. május hó-ban drámapályázatot hirdetett. A pályázat 1924. szeptember 30-án lejárt. Itt közöljük a pályázatra beérkezett művek címeit, hogy a pályázók ellenőrizhessék darabjuk beérkezését. 1. Napdózatban. 2. A pokol ébredése. 3. Párnás Anna. 4. Egy furcsa házasság. 5. A szörnyeteg. (Szerző visszavette). 6. A rabnő. 7. A fekete autó. 8. Apák bűnéit. 9. A vagyonért. (Szerző visszavette). 10. Asszony-Messia. 11. Szeressétek egymást. 12. Válszálak. 13. A zsoldos. 14. Ösvigasztalás. 15. Anthemius és Rikimer. 16. Mária fia. 17. A deánon. 18. Pünkösdy lányok. 19. Férgek. 20. Hátvani István a magyar Faust. 21. Sas király. 22. Méltóságos tanárú. 23. Föld. 24. Richardson. 25. Az idegen. 26. Szabad-e a betegget megölni? 27. Úras kalászk. 28. Megtorpant Messias. 29. Jégvirág. 30. Auxent álma. 31. Özevgyország. 32. A magas "E". — Ezenkívül még hat mű érkezett, melyek névvel kívántak résztvenni a pályázaton, de mivel a színház jellegű pályaműveket fogad el, szerzőik visszavették darabjaikat.

A bizottság még e hó folyamán dönt a pályázatok felett.

Színházi iroda közleménye

A Mézeskalács. A színház igazgatósága meghívta a Mézeskalács szerzőit, hogy díszalmas sikerű darabjuk kolozsvári bemutatására jöjjenek el. Egyébként a Mézeskalácsból most már teljes apparatussal, díszletekkel, világítással folynak az utolsó főpórbák. A Mézeskalácsnak egyelőre öt egymástutáni előadásra: Szombatra, vasárnapra, hétfőre, keddre és szerdára árusítja a pénztár a jegyeket.

Délutáni előadások. Két délutáni előadás lesz ezen a héten: szombaton a Dolovai nábob leányát adják Tarján Gida szerepében Fratta Gézával, Jób Vilma szerepében Cs. Tóth Erzsével, Szentimrnyé szerepében Baróti Erzsével, Dunaházy né szerepében Tarnay Terézszel, a kapitányt Réthely, a hadnagyot Kemény László, a kádétot Cselle Lajos, Merlin Ágostot Mihályfy fo-ja játsza. — Vasárnap délután a Cifacsyabó kerül színe parádés szereposztásban: Lóvay Ilonkával, Betlen Évával, Köszegi Margittal, Réthelyivel, Leóvayval, Izsóval, Virággal, Jung Jánossal. Mind a két délutáni előadást mérsékelt helyárakkal tartják meg.

Vörös malom — rendes helyárakkal. Tíz-szer került színe ezelt helyárakkal a közönség példátlan érdeklődése mellett a Vörös malom. Csütörtökön és pénteken rendes helyárakkal fogják előadni a diadalmas sikerű ujdonságot.

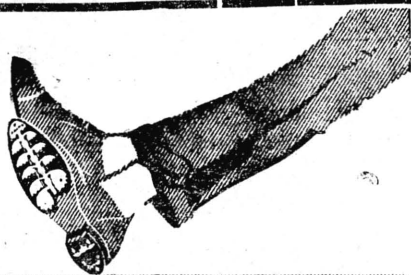
Vasárnap délelőtti gyermekelőadás. Vasárnap délelőtti Zöldhegyi Annával Gábor diák szerepében és Neményi Lilivel Leila szerepében a népszerű Gal baba fog színekerülő mérsékelt helyárakkal.

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Csütörtök: A vörös malom (11-edzer, rendes helyárakkal. Bérletszünetben. Sorozat 64.)
Péntek: A vörös malom (12-edzer. Rendes helyárakkal. Bérletszünetben. Sorozat 65.)
Szombat d. u. 8 1/2-kor: A dolovai nábob leánya. (Fratta Géza fellépésével. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 66.)
Szombat este 8-kor: A mézeskalács. (Operette-ujdonság először. Premióre-helyárakkal. Premióre-bérlet 7. szám. Sorozatszám 67.)
Vasárnap délelőtti 10 1/2-kor: Gül baba: (Operette-előadás gyermekek számára. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 68.)
Hétfő: A mézeskalács (A. bérlet. Sorozat 71.)

MOZGÓK MŰSORA

Sci-fi-Mozgó. Csütörtök, okt. 2. Premier. A csala. Claude Farrere „La Bataille” című híres regénye 8 felvonásban. Főszerepben a híres japáni művész: Sessue Hayabawa. Az orosz-japán háború.
Uránia-Mozgó. Csütörtök, okt. 2. Premier! Az ifjú Medardus. Történelmi dráma Napoleon korából. Főszerepben: Eszterházi Ágnes grófnő és Várkonyi Mihály Bcs eltolgalása.
Apollo-Mozgó. Csütörtök, okt. 2. A tengeri farkas. Nagy bűnügyi kalandor dráma 5 felvonásban. Főszerepben Hip-Hop.

PALMA- gummisarok és talp

ruganyossá és
zajtalanná teszi
járását, kiméli
lábát és cipőjét.
Tartósabb
a bőrnél!!!

APRÓHIRDETÉSEK

Magyarországi egy- és két-körű, vastag betűvel írt, leg-
nagyobb méretűekhez 80% kedvezmény.

Eladó egy teljes ebédő
és háló berendezés vala-
mint belyegsorozatok. —
Eperjes u. 30.

Oktober 15-ére ház-
vezetőnek megy zsidó
urind, uriember előnyben.
Cim Paragó Kuvin, jude-
tul Arad. 7913

Erdély és Regát ré-
szére garancia képes al-
képviselőket keresek. —
Schäffer Henrik katonai
felszerelési és sapkagyár
Arad. 7914

HUNWALD

Cluj, Str. Vlahuța (volt
Solyai-n.) 3. Telefon 147.

Üvegcsiszoló és tükrö-
gyár. Táblatüveg raktár
és üvegezési vállalat.
Hibás tükrök újrafor-
csorozása 1700.

Szamosfalvi gazdasá-
gunkban termelt, kintő
étkészít burgonya kapható
50 kg-on feldolgozott száll-
ítva kilónként 4 lejért.
Bognár és Szántó, Calea
Regele Ferdinand 70. Te-
lefonszám 332. 7929

12-13 éves fiú, gyer-
mektelen intelligens izra-
elita családnál teljes ellá-
tást kaphat. Cim a kiadó-
ban. 7930

Nyelvtanuláshoz segéd-
könyveket, szótárakat ellá-
nyos árban szállít az Uj
Kelet könyvostálya. Kér-
jen árajánlatot.

Könyveket: regény, tu-
dományos és más műve-
ket veszünk. Imperial új-
ságróda, Str. Regina Ma-
ria 12. (Bejárat Minorita-
utca felől).

Egy intelligens leány
vagy fiatalember külön-
bejáratu szobában lakást
kóser kosztal kaphat uri
családnál. Calea Victoriei
81. 7927

**Pénz nélkülfor-
hoz meg,**
ki női kabátját az
„Urania“

áruházban vásárolja,
Calea Regele Ferdinand
84. (Urania-mozgól
szemben). Iszlésesen, si-
keresen, elegánsan és
olcsón öltözködhettek.
Sirocco 166

Burgonya házhoz száll-
ítva megrendelhető kis
és nagy tételben Déli Ar-
pád kertgazdaságából.
Deák Ferenc u. 22. 7926

Gép- író, nő,

aki perfekt a német és
magyar nyelvben, régi
elszöndü vállalatához

kerestetik.

Ajánlatok írásban vagy
személyesen „Életpa-
lya“ jellegre „Lloyd
Express“ hirdetési iro-
da, Str. Memorandului
24 sz.

Zsák

Zsinog

AVAS DEZSŐ
TIMISOARA

Kötöl

Double raglanok

férfi- és fiuruhák

M. Neumann

cégnél Cluj, Piata Unirii
14.

Kiváló minőségű,
költséges és üdítő

tordai sör

Gyár: Turda, telefon 5.

Főraktár: Cluj, telef. 394

Személyposta — Gőzhajók

Havre és Szt.-Nazaire-ból
Cuba és Mexiko
New-York és Canadába.

Felvilágosítások és jegyek:

„SARNIA“-nál

București,
Pasagiul Comédia

Rador 1572

Mit olvassunk?

A világirodalom anekdotáinak I.	240
„.....“ kötet	312
„.....“ II.	240
„.....“ kötet	312
Appoton: A láthatatlan ember	22
Barta: Mult	25
Björnson: Mary	96
Balász: Férfiének	15
Biró Lajos: Alarcok	30
Dosztojevszky: Pétervári irások	144
Gjemes-Selmar: A magas északon	156
Gaston: Rouletabille büne	22
Györfy Ernő: Isten és a Nő	70
Jack London: Vissza a vadonba	22
Kassák: A megfagyott énekelnek	25
Kleist: Kohlhaas Mihály	32
Karinthy: Két mosoly	50
Keller: Jakab mester könyve	240
Lehne: Margit	72
..... Müller leány	60
..... Elfelejtve	60
Marai S.: A mézáró	65
Musset: Javotte titka	144
Mihály: Uj élet	72
Nietzsche: A vidám tudomány	240
..... kötet	312
Panhuy: A legitalmasabb	72
..... Egy fészekből	108
L. Perutz: 9 és 9 között	30
Richeria: Derék emberek	25
Sinclair: Jimmie Higgins	70
Wolf: Szüvarin hercegnő	30
Heimburg: Mihaszna kisasszony	27
Courths M.: Rang és szerelem	35
..... Szegény fecske	30
..... Vergődő szerelem	35

A könyveket a pénz és portó előzetes be-
küldése vagy utánvét mellett szállítjuk.

Az „UJ KELET“ könyvostálya

Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Kisérje figyelemmel további hirdetéseinket!

Karlsbadból közvetlen importált
**porcellán és Steingut-
edények**

éttermi, kávéházi- és háztartási felszerelések, csiszolt
pécel és fuvoltáig, lámpák, kályhák, kályhák, győ-
szer és befőttesüvegek legelőnyösebben beszerezhetők:
Ausländer Lajosnál Cluj
Piata M. Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. Telefon 954

Iskolák figyelmébe!

az UJ KELET könyvostályánál ismét kapható.
Iskoláknak, könyvkereskedéseknek magas engedmény.
Ára 40 lej és portó.

LADAGYAR

Mindenmely ládát és fadobozokat össze-
szegezett és szétszedett részekben meg-
rendelésre azonnal készít és bár-
hova szállít a legolcsóbb áron

Sajovics és Lebovits fakereskedés és ládagyar
Cluj, Strada Cernăuți (volt Kajántól-ut) 1 sz

Zsák ~ Ponyva

Vétel! Eladás

Kőcsészintézet, javítóműhely

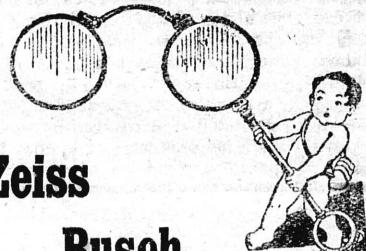
Albala Izsó Timisoara

II. Piata Traian 2. sz. Sörgőrcsüti Albala Timisoara-Fabrics
Interurbán telefon 60

Die weltbekannte
Exportfirma
HERMAN RATH, TRIEST.
welcher schon mehr als 40 Jahre von die Griechische
und Palestinaer Produzenten in Triest
ein Comissionalager besitzt,
eröffnete in Bucarest — Hotel Regina

einen Engro'ager von
אתרום מוכרים לולם ירועה בודווערמאנער אונד
נרועה נעוועלשע וז איר נעווערמאנער שראקקענע דרעם
Anfragen sind zu richten an seinen Sohn
Kommt vor Jom Kippur nach Cluj und Oradea-
Mare, nach Jom Kippur nach Satu-Mare mit
vorzüglicher Waare.

**Josef Rath, — Bucarest,
Casufa Postală**

**Zeiss
Busch
Rodenstock**

szemüvegkülönlegességek

KUN MÁTYÁS FIA

1876 óta fennálló üzletében,
Cluj, Calea Victoriei No. 2.
orvosi rendelés, minta vagy választás szerint
kaphatók

CLUJ, STR. AVRAM JANCU (volt Petőfi-u. 8
Telefon: 4-82.

Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, dísztárgya-
kat stb. Csak viszonteladónak! Értéktől (törme-
léket is) a legmagasabb napiáron vesz. Ugyanott
tanulóanyagok felvételnek.

Valódi persa szőnyegek nagy választékban • Sternberg, Tel. 13-45. Oradea-
jutányosan kaphatók Mare, Piata Unirii 2

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyeműsz Cluj, Strada Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 10 szám.